ഇമാം അബൂഹനീഫ

ഏകദൈവാരാധനയിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശ്വാസവും മതപരമായ തവസ്സുലിന്റെ വിശദീകരണവും നൃൂതന തവസ്സുലിന്റെ നിഷേധവും

1. ഇമാം അബൂഹനീഫ പറയുന്നു:

   "അല്ലാഹു കൽപിക്കുകയും അനു*വാദം* നൽകുകയും ചെയ്ത പ്രാർത്ഥനകളല്ലാതെ, അവൻ മുഖേനയല്ലാതെ അല്ലാഹുവോട് ഒരാൾക്കും പ്രാർത്ഥിക്കാവതല്ല. ഖുർആനിൽനിന്നും ഇതു മനസ്സിലാക്കാം. അല്ലാഹു പറഞ്ഞു:

   وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ ۚ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ [الأعراف:180]

   "അല്ലാഹുവിന് ഏറ്റവും നല്ല പേരുകളുണ്ട്. അതിനാൽ ആ പേരുകളിൽ അവനെ നിങ്ങൾ വിളിച്ചുകൊള്ളുക, അവന്റെ പേരുകളിൽ കൃത്രിമം കാണിക്കുന്നവരെ നിങ്ങൾ വിട്ടുകളയുക. അവർ ചെയ്തുവന്നതിന്റെ ഫലം അവർക്ക് വഴിയെ നൽകപ്പെടും"(അഅ്റാഫ്:180)

   (റദുൽ മുഹ്താറിന്റെ ദുർറുൽമുഖ്താർ, വാള്യം:6 പേജ്: 396,397)

2. ഇമാം അബൂഹനീഫ പറയുന്നു:

   "നബിമാരുടെയും റസൂലുകളുടെയും ഹഖുകൊണ്ട് ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു എന്നോ ഇന്ന വ്യക്തിയുടെ ഹഖുകൊണ്ടോ ബൈതുൽഹറാമിന്റെയോ മശ്അറുൽഹറാമിന്റെയോ ഹഖുകൊണ്ട് ചോദിക്കുന്നു, എന്നോ ഒരാൾ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നത് വെറുക്കപ്പെട്ടതാണ്." (ശർഹു അഖീദത്തി ത്വഹാവിയ്യ, പേജ് 234-ലും ഇത്ഹാഫ് സാദതുൽ മുതഖീൻ 2/285 ലും ഖാരിയുടെ ശറഹുൽഫിഖ്ഹിൽ അക്ബർ, പേജ്:198-ലും നോക്കുക)

3. തവസ്സുൽ വൽ വസീല പേജ്:82-ലും ശർഹു ഫിഖ്ഹുൽ അക്ബർ:198-ലും അബൂഹനീഫ പറയുന്നതായി ഇങ്ങനെ ഉദ്ധരിക്കുന്നു:

   "അല്ലാഹുവിനെ കൊണ്ടല്ലാതെ അല്ലാഹുവോട് ഒരാൾക്കും പ്രാർത്ഥിക്കാവതല്ല. 'സൃഷ്ടികളുടെ ഹഖ്കൊണ്ട്' എന്നോ 'നിന്റെ സിംഹാസനത്തിലെ പ്രതാപത്തിന്റെ സങ്കേതം മുഖേന' എന്നോ പറയുന്നത് ഞാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നില്ല".

ഇമാം മാലിക് ബിനു അനസ്

1. ഹറവി ശാഫിഈയിൽ നിന്നും ഉദ്ധരിക്കുന്നു: മാലികിനോട് വചനശാസ്ത്രത്തെ സംബന്ധിച്ചും തൗഹീദിനെ സംബന്ധിച്ചും ചോദിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു:

   നബി(സ്വ) തന്റെ സമുദായത്തിന് ശൗച്യം ചെയ്യുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ചു പഠിപ്പിച്ചു, എന്നാൽ തൗഹീദ് അവർക്ക് പഠിപ്പിച്ചുകൊടുത്തില്ല എന്ന് അദ്ദേഹത്തെ കുറിച്ച് കരുതുന്നത് അസംഭവ്യമാണ്. തൗഹീദിനെ കുറിച്ചാകട്ടെ നബി(സ്വ) പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്:

   " أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ " (رواه البخاري ومسلم)

   ജനങ്ങൾ ‘ലാഇലാഹഇല്ലല്ലാഹ്’ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നതു വരെ അവരോട് യുദ്ധം ചെയ്യാൻ ഞാൻ കൽപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.(ബുഖാരീ, മുസ്‌ലിം) അപ്പോൾ സ്വത്തും രക്തവും സംരക്ഷിക്കപ്പെടുന്നതെന്താണോ അതാണ് തൗഹീദിന്റെ യാദാർത്ഥ്യം.

   (ഹറവിയുടെ ദമ്മുൽ കലാം പേജ്:210)

2. ദാറുഖുത്വനി വലീദുബ്നു മുസ്‌ലിമിൽനിന്നും അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതായി ഉദ്ധരിക്കുന്നു. ഞാൻ മാലികിനോടും, ഥൗരിയോടും, ഔസായിയോടും, ലൈഥ്ബിൻ സഅദിനോടും, അല്ലാഹുവിന്റെ വിശേഷണങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ഹദീസുകളെ കുറിച്ചു ചോദിച്ചു. അവ വന്നതുപോലെ നടപ്പാക്കുക എന്നാണ് അവരെല്ലാം പറഞ്ഞത്.

   (ദാറുഖുത്വനി ‘അസ്വിഫാത്’ പേജ്:75ലും, ആജൂരീ ‘ശരീഅ’ പേജ്:314–ലും, ബൈഹഖീ ‘ഇഅ്തിഖാദ്’ പേജ്:118–ലും, ഇബ്നു അബ്ദിൽ ബർറ് ‘തംഹീദ്’ 7/149ലും ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നു.)

3. ഇബ്നു അബ്ദിൽ ബർറ് വീണ്ടും പറയുന്നു:

   അല്ലാഹുവിനെ അന്ത്യനാളിൽ ദർശിക്കുമോ എന്ന് മാലികിനോട് ചോദിക്കപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: അതെ, ഉന്നതനും മഹാനുമായ അല്ലാഹു പറയുന്നു:

   وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ـــ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ [القيامة:22،23]

   (ചില മുഖങ്ങൾ അന്നേദിവസം പ്രസന്നതയുള്ളതായിരിക്കും അവയുടെ രക്ഷിതാവിലേക്ക് നോക്കികൊണ്ടിരിക്കും)(ഖിയാമ: 22)

   മറ്റൊരു വിഭാഗത്തെ കുറിച്ച് അല്ലാഹു പറയുന്നു:

   كَلَّا إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ [المطففين:15]

   ‘‘അല്ല; തീർച്ചയായും അവർ അന്നേദിവസം അവരുടെ രക്ഷിതാവിൽ നിന്ന് മറക്കപ്പെടുന്നവരാകുന്നു’’. (മുത്വഫ്ഫിഫീൻ:15)

ഇബ്നു നാഫിഇൽനിന്നും അശ്ഹുബിൽ നിന്നും ഖാളിഇയാള് തർതീബുൽമദാരികിൽ (2/42) ഉദ്ധരിക്കുന്നു, അവർ രണ്ടുപേരും ഒരാൾ പറയുന്നത് രണ്ടാമനേക്കാൾ അധികമായിക്കൊണ്ട് പറഞ്ഞു: 'അല്ലയോ അബൂഅബ്ദില്ലാ

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ ـ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ [القيامة:22، 23]

''ചില മുഖങ്ങൾ അന്നേദിവസം പ്രസന്നതയുള്ളതായിരിക്കും അവയുടെ രക്ഷിതാവിലേക്ക് നോക്കികൊണ്ടിരിക്കുകയാകും'' അല്ലാഹുവിലേക്ക് അവർ നോക്കുമെന്നാണോ?' അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: അതെ, അവരുടെ ഈ രണ്ടു കണ്ണുകൾ കൊണ്ടുതന്നെ. അപ്പോൾ ഞാൻ അദ്ദേഹത്തോട് പറഞ്ഞു: ചില ആളുകൾ പറയുന്നത് അല്ലാഹുവിനെ കാണുകയില്ല, ഇവിടെ 'നോക്കി നിൽക്കുക' എന്നതിന്റെ വിവക്ഷ 'പ്രതിഫലം കാത്തിരിക്കുക' എന്നാണ്. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: അവർ കള്ളം പറയുകയാണ്. എന്നാൽ അല്ലാഹുവിനെ കാണുകതന്നെ ചെയ്യും. മൂസാ നബി(അ) പറയുന്നത് നിങ്ങൾ കേട്ടിട്ടില്ലേ?

رَبِّ أَرِنِي أَنظُرْ إِلَيْكَ [الأعراف:143]

''എന്റെ നാഥാ നിന്നെ എനിക്കൊന്നു കാണിച്ചുതന്നാലും ഞാൻ നിന്നെയൊന്ന് കാണട്ടേ.'' മൂസാ നബി(അ) അസംഭവ്യമായൊരു കാര്യം ഇവിടെ ചോദിക്കുകയാണെന്ന് നീ വിചാരിക്കുന്നുവോ?.

എന്നിട്ട് അല്ലാഹു പറഞ്ഞതാകട്ടേ

لَن تَرَانِي [الأعراف:143]

''നീ എന്നെ കാണുകയില്ല.'' അതായത്, നശ്വരഭവനമായ ഈ ലോകത്ത് വെച്ച് കാണുകയില്ല എന്നാണ് ഉദ്ദേശം. നശിച്ചു പോകുന്ന ഒരു വസ്തുകൊണ്ട് ശാശ്വതമായ ഒന്നിനെ കാണുക സാധ്യമല്ല. മനുഷ്യരെല്ലാം ശാശ്വതഭവനത്തിലെത്തിയാൽ, ശാശ്വതമായ ഒന്നുകൊണ്ട് ശാശ്വതമായിട്ടുള്ളത് അവർ കാണും. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

كَلَّآ إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ [المطففين:15]

''അല്ല; തീർച്ചയായും അവർ അന്നേദിവസം അവരുടെ രക്ഷിതാവിൽ നിന്ന് മറക്കപ്പെടുന്നവരാകുന്നു''. (മുത്വഫ്ഫിഫീൻ–15)

4. അബൂ നുഐം(തന്റെ ഹിൽയ 6/325, 326)യിൽ ജഅ്ഫറുബ്നു അബ്ദുള്ള പറയുന്നതായി ഉദ്ധരിക്കുന്നു: ഞങ്ങൾ മാലികുബ്നു അനസിന്റെയടുത്തായിരുന്നു. അപ്പോൾ ഒരാൾ അദ്ദേഹത്തെ സമീപിച്ച് ചോദിച്ചു: അബൂഅബ്ദുല്ലാ, പരമകാരുണ്യകൻ സിംഹാസനത്തിൽ ഉപവിഷ്ടനായിട്ടുണ്ടല്ലോ, എങ്ങനെയാണ് അവൻ ഉപവിഷ്ടനായത്?

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചോദ്യം മുഖേന മാലികിനുണ്ടായ രോഷം പോലെ മറ്റൊരു വിഷയത്തിലും ഇത്രയധികം അദ്ദേഹം രോഷാകുലനായിട്ടില്ല. അദ്ദേഹം നിലത്തേക്ക് നോക്കി വിയർത്തൊലിക്കുന്നതുവരെ തന്റെ കയ്യിലുണ്ടായിരുന്ന വടി ചലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നീട് തല ഉയർത്തി, ആ വടി ചലിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: അതെങ്ങനെ എന്നത് ഗ്രാഹ്യാതീതമാണ്. അവൻ ഉപവിഷ്ടനാകുന്നത് അജ്ഞാതവുമല്ല. അതിൽ വിശ്വസിക്കേണ്ടത് നിർബന്ധമാണ്. അതിനെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നത് നൂതന പ്രവണതയാണ്. നീ ഒരു പുത്തനാശയക്കാരനാണെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നു. അങ്ങനെ അയാളെ പുറം തളളാൻ കൽപന നൽകി.

(സ്വാബൂനിയുടെ 'അഖീദതു സ്സലഫ് അസ്ഹാബിൽ ഹദീഥ്' പേജ്:17, 18ലും, ഇബ്നു അബ്ദിൽ ബർറിന്റെ 'തംഹീദ്' 7/151 ലും, ബൈഹഖിയുടെ 'അസ്മാഉവസ്സിഫാത്' പേജ്: 408ലും, ഇബ്നു ഹജ്റിന്റെ 'ഹത്ഹിൽ' 13/406, 407ലും ഇതു കാണാം)

5. യഹ്യബ്നു റബീഅ് പറഞ്ഞതായി അബൂനുഐം ഉദ്ധരിക്കുന്നു: ഞാൻ മാലിക്കിന്റെ സമീപത്തായിരുന്നു. അപ്പോൾ ഒരാൾ അദ്ദേഹത്തെ സമീപിച്ച് ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചു. ഓ അബൂ അബ്ദില്ലാ, ഖുർആൻ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതാണെന്ന് പറയുന്ന വ്യക്തിയെ സംബന്ധിച്ച് താങ്കളുടെ അഭിപ്രായമെന്താണ്?

   അപ്പോൾ മാലിക്ക് പറഞ്ഞു: ഇവൻ നിർമ്മതവാദിയാണ് ഇവനെ വധിച്ചുകൊള്ളുവിൻ. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: അബൂഅബ്ദില്ലാ, ഞാൻ കേട്ടിരുന്ന ഒരു വാചകം ഉദ്ധരിക്കുക മാത്രമാണ് ചെയ്തത്. അതിന് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: വേറെ ഒരാളിൽനിന്നും ഞാൻ ഇതു കേട്ടിട്ടില്ല. നിന്നിൽനിന്നു മാത്രമാണ് കേൾക്കാൻ ഇടയായത്. ഇതെത്ര ഗൗരവമുളള ഒരു വാക്കാണ്!

   (ഹിൽയ 6/325ലും ലാലകാഇ, ശറഹുഉസ്വൂലു ഇഅ്തിഖാദി അഹ്ലുസുന്നത്തി വൽജമാഅ 1/249ലും ഖാളിഇയാള്, തർതീബുൽമദാരിക് 244ലും ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്)

6. അബ്ദുല്ലാഹിബിൻ നാഫിഅ് പറയുന്നതായി ഇബ്നു അബ്ദുൽ ബർറ് ഉദ്ധരിക്കുന്നു:

   ഖുർആൻ സൃഷ്ടിയാണെന്ന് പറയുന്നവനെ വേദനിക്കുന്ന പ്രഹരം നൽകുകയും പശ്ചാതപിക്കുന്നതുവരെ തടവിലാക്കുകയും വേണമെന്ന് മാലിക് ബിനുഅനസ് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

   (അൽ ഇൻതിഖാഅ് പേജ്:35)

7. അബ്ദുല്ലാഹിബിൻ നാഫിഅ് പറയുന്നതായി അബൂദാവൂദ് ഉദ്ധരിക്കുന്നു: മാലിക്ക് പറഞ്ഞു:

   അല്ലാഹു ആകാശത്താണ് അവന്റെ അറിവാകട്ടെ എല്ലായിടത്തുമുണ്ട്.

   (അബൂദാവൂദ്, മസാഇലുൽ ഇമാം അഹ്മദ് പേജ്:263ലും അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു അഹ്മദ്, അസ്സുന്ന പേജ്:11ലും ഇബ്നു അബ്ദിൽബർറ്, തൗഹീദ് 7/138ലും ഉദ്ധരിക്കുന്നു)

ഇമാം ശാഫിഈ

1) റബീഅ: ഇബ്നു സുലൈമാൻ പറഞ്ഞതായി ബൈഹഖി ഉദ്ധരിക്കുന്നു: ശാഫിഈ ഇമാം പറഞ്ഞു: ഏതൊരാളും അല്ലാഹുവിനെ കൊണ്ടോ അല്ലെങ്കിൽ അവന്റെ നാമങ്ങളിൽനിന്നുമുള്ള ഒരു നാമം കൊണ്ടോ സത്യം ചെയ്യുകയും പിന്നീടത് ലംഘിക്കുകയുമാണെങ്കിൽ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടത് അവന് നിർബന്ധമായിത്തീരുന്നു. എന്നാൽ ഒരാൾ അല്ലാഹു ഒഴികെയുള്ള ഏതൊരു വസ്തുകൊണ്ടും സത്യം ചെയ്താലും ഉദാഹരണത്തിന് കഅ്ബാലയം തന്നെ സത്യം, എന്റെ പിതാവാണ് സത്യം, എന്റെ ആയുഷ്കാലം തന്നെ സത്യം..... മറ്റെന്തൊന്നുകൊണ്ട് സത്യം ചെയ്താലും, അത് ലംഘിക്കുന്ന പക്ഷം പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യൽ അവന്റെ മേൽ നിർബന്ധമില്ല. അല്ലാഹു ഒഴികെ ഏതൊന്നു കൊണ്ടും ശപഥം ചെയ്യുന്നത് വെറുക്കപ്പെടേണ്ടതും പ്രവാചകൻ(സ്വ)യുടെ വചനങ്ങളിലൂടെ വിരോധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതുമാണ്. അവിടുന്ന് അരുളി:

إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ نَهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ، فَمَنْ كَانَ حَالِفاً فَلْيَحْلِفْ بِاللهِ أَوْ لِيَسْكُتْ (رواه البخاري ومسلم)

നിങ്ങളുടെ പിതാക്കന്മാരെ കൊണ്ട് ശപഥം ചെയ്യുന്നത് മഹാനായ അല്ലാഹു വിരോധിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ആരെങ്കിലും സത്യം ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ അല്ലാഹുവിനെ കൊണ്ട് സത്യം ചെയ്യട്ടെ. അല്ലെങ്കിൽ നിശബ്ദനായിരിക്കട്ടെ. (ബുഖാരി: ശപഥങ്ങളും നേർച്ചകളും എന്ന അദ്ധ്യായത്തിലും, മുസ്ലിം: ശപഥങ്ങൾ എന്ന അദ്ധ്യായത്തിലും ഈ ഹദീസ് ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്.) (മനാഖിബു ശാഫിഈ 1/405)

മേൽ പറഞ്ഞതിനുള്ള കാരണം ശാഫിഈ ഇങ്ങനെ വ്യക്തമാക്കുന്നു. അല്ലാഹുവിന്റെ നാമങ്ങളൊന്നും സൃഷ്ടിയല്ല. അതിനാൽ അല്ലാഹുവിന്റെ ഏതു പേരിലും സത്യം ചെയ്ത ശേഷം അത് ലംഘിച്ചാൽ പ്രായശ്ചിത്തം നിർബന്ധമാണ്. (ഇബ്നു അബീ ഹാതിം, ആദാബുശാഫിഈയിൽ പേജ്:193, അബൂനുഐം ഹിൽയയിൽ 9/112, 113 ബൈഹഖിയുടെ സുനനുൽ കുബ്റാ 10/28 അസ്മാഉവസ്സിഫാത് പേജ്:255, 256ലും കാണുക.)

2) ഇമാം ശാഫിഈ പറഞ്ഞതായി 'ഇജ്തിമാഉൽ ജുയൂശുൽ ഇസ്ലാമിയ്യ' എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ പേജ്:165 ൽ ഇബ്നുൽ ഖയ്യിം ഉദ്ധരിക്കുന്നു:

ഞാൻ നിലകൊള്ളുന്നതും, ഞാൻ കാണുകയും വിജ്ഞാനം കരസ്ഥമാക്കുകയും ചെയ്തിരുന്ന ഇമാം മാലിക്, സുഫ്യാൻ തുടങ്ങിയുള്ള അഹ്ലുൽഹദീസുകാരായ എന്റെ സുഹൃത്തുക്കളെല്ലാം നിലകൊള്ളുന്നതായി ഞാൻ കണ്ടതുമായ സുന്നത്തിനെ സംബന്ധിച്ചു പറയുകയാണെങ്കിൽ, അത് അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധനക്കർഹനില്ലെന്നും, മുഹമ്മദ് നബി(സ്വ) അല്ലാഹുവിന്റെ ദൂതനാണെന്നും, അല്ലാഹു ആകാശത്ത് തന്റെ സിംഹാസനത്തിന്മേലാണെന്നും, താൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന വിധം തന്റെ ദാസന്മാരോട് അടുത്തുവരുമെന്നും, അല്ലാഹു തആലാ ഏറ്റവും താഴെയുള്ള ആകാശത്തേക്ക് അവൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന വിധം ഇറങ്ങുന്നവനാണെന്നും സാക്ഷ്യം വഹിച്ച് അംഗീരിക്കലാണ്.

(ഇഥ്ബാത് സ്വിഫാതുൽ ഉലുവ്വ്, പേജ്:124, മജ്മൂഉൽഫതാവാ 4/181, 183 ദഹബിയുടെ ഉലുവ്വ് പേജ്:120, അൽബാനി സംഗ്രഹിച്ചത് പേജ്:176)

3) ദഹബി തന്റെ 'സിയറു അഅ്ലാമുന്നുബലാഅ്' എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ (10/31ൽ) മുസ്നി പറഞ്ഞതായി ഉദ്ധരിക്കുന്നു:

ഞാൻ പറഞ്ഞു: തൗഹീദിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള വിഷയത്തിൽ എന്റെ ഹൃദയത്തിലുള

ളതും എന്റെ മനസ്സിൽ പറ്റിപ്പിടിച്ചിട്ടുള്ളതുമായ ഒരു കാര്യം പുറത്തെടുക്കാൻ ആരെങ്കിലുമുണ്ടെങ്കിൽ അത് ശാഫിഈ മാത്രമാണ്. ആയതിനാൽ ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്തേക്ക് പോയി. അദ്ദേഹം ഈജിപ്തിലെ പള്ളിയിലായിരുന്നു. ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ പോയി ഇരുന്ന് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: തൗഹീദിനെ സംബന്ധിച്ച ഒരു വിഷയം എന്റെ മനസ്സിൽ പിറുപിറുത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. താങ്കളെ പോലെ ജ്ഞാനം മറ്റൊരാൾക്കുമില്ലെന്ന് ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുണ്ട് അതുകൊണ്ട് ഇതു സംബന്ധമായി താങ്കൾ എന്താണ് പറയുക എന്നറിയണം. അപ്പോൾ കോപിഷ്ടനായി അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: നീ എവിടെയാണെന്ന് നിനക്കറിയുമോ?

ഞാൻ പറഞ്ഞു: അതെ.

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: ഫിർഔനിനെ അല്ലാഹു മുക്കിക്കൊന്ന സ്ഥലമാണിത്. താങ്കളുടെ ആ വിഷയത്തിൽ ചോദ്യമുന്നയിക്കുവാൻ തിരുദൂതരുടെ(സ്വ) വല്ല കൽപ്പനയും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ?

ഞാൻ പറഞ്ഞു: ഇല്ല.

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: പ്രവാചകന്റെ സ്വഹാബിമാർ ഈ വിഷയത്തിൽ ചർച്ച നടത്തിയിട്ടുണ്ടോ?

ഞാൻ പറഞ്ഞു: ഇല്ല

അദ്ദേഹം ചോദിച്ചു: ആകാശത്ത് എത്ര നക്ഷത്രങ്ങളുണ്ടെന്ന് നിനക്ക് അറിയുമോ?

ഞാൻ പറഞ്ഞു: ഇല്ല.

അദ്ദേഹം ചോദിച്ചു:
അതിന്റെ ഒരുനക്ഷത്രത്തിന്റെയെങ്കിലും വർഗമോ, ഉദയമോ, അസ്തമയമോ, എന്തിൽനിന്നും സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതാണെന്നോ നിനക്കറിയാമോ?

ഞാൻ പറഞ്ഞു: ഇല്ല.

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: നിന്റെ നഗ്നനേത്രം കൊണ്ട് നീ കാണുന്ന സൃഷ്ടിപ്രപഞ്ചത്തിലെ ഒരു കാര്യത്തെ സംബന്ധിച്ചുതന്നെ നിനക്കറിയില്ല എന്നിരിക്കെ, അതിന്റെ സൃഷ്ടാവിന്റെ ജ്ഞാനത്തെ കുറിച്ചാണോ നീ സംവാദിക്കുന്നത്: പിന്നീട് അദ്ദേഹം വുളുവിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ഒരു വിഷയം എന്നോട് ചോദിച്ചു. അതിലും എനിക്ക് തെറ്റുകൾ സംഭവിക്കുകയു ായി. അദ്ദേഹം വീണ്ടും അതിനെ നാലു രൂപത്തിൽ വേർപിരിച്ചു. എന്നിട്ടും അതിലൊന്നിലുമെനിക്ക് ശരിയുത്തരമുണ്ടായില്ല.

അപ്പോൾ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: ഒരു ദിവസത്തിൽ അഞ്ച് തവണയും നിനക്കാവശ്യമായ വിഷയത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ജ്ഞാനം നീ വർജ്ജിക്കുന്നു. എന്നിരിക്കെ, സൃഷ്ടാവിന്റെ ജ്ഞാനത്തെ ചൊല്ലി നീ വിഷമിക്കുകയും, അത് നിന്റ ഹൃദയത്തിൽ പിറുപിറുക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. യഥാർത്ഥത്തിൽ ആ വിഷയത്തിൽ നീ അല്ലാഹുവിന്റെ ഈ വചനങ്ങളിലേക്ക് മടങ്ങുക:

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ - إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِن مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ [البقرة:163، 164]

‘‘നിങ്ങളുടെ ആരാധ്യൻ ഏകദൈവം മാത്രമാകുന്നു. അവനല്ലാതെ യാതൊരു ആരാധ്യനുമില്ല. അവൻ പരമകാരുണ്യകനും കരുണാനിധിയുമത്രെ. ആകാശഭൂമികളുടെ സൃഷ്ടിപ്പിലും രാപകലുകളുടെ മാറ്റത്തിലും, മനുഷ്യർക്കുപകാരമുളള വസ്തുക്കളുമായി കടലിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുന്ന കപ്പലുകളിലും, ആകാശത്തുനിന്ന് അല്ലാഹു മഴ ചൊരിഞ്ഞു തന്നിട്ട് നിർജ്ജീവാവസ്ഥയ്ക്കു ശേഷം ഭൂമിക്ക് അതുമുഖേന ജീവൻ നൽകിയതിലും, ഭൂമിയിൽ എല്ലാ തരം ജന്തു വർഗങ്ങളേയും വ്യാപിപ്പിച്ചതിലും, കാറ്റുകളുടെ ഗതിക്രമത്തിലും, ആകാശഭൂമികൾക്കിടയിലൂടെ നിയന്ത്രിച്ച് നടക്കപ്പെടുന്ന മേഘത്തിലും ചിന്തിക്കുന്ന ജനങ്ങൾക്ക് പല ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളുമുണ്ട്.’’ (ബഖറ:163, 164)

ഇവിടെ സൃഷ്ടികളിലൂടെ സൃഷ്ടാവിനെ മനസ്സിലാക്കുകയാണ്. നിന്റെ ബുദ്ധിക്കതീതമായ കാര്യത്തെ സംബന്ധിച്ച് നീ വിഷമിക്കേണ്ട കാര്യമില്ല.

4) യൂനുസ് ഇബ്നു അബ്ദിൽ അഅ്ലായിൽ നിന്നും (അദ്ദേഹത്തെകുറിച്ച് ഹാഫിള് ഇബ്നു ഹജർ പറഞ്ഞു: പത്താം ശ്രേണിയിലെ ചെറുപ്പക്കാരിലെ വിശ്വസ്ഥനായ വ്യക്തി ഹിജ്റ 246ൽ മൃതിയടഞ്ഞു. തഖ്രീബുത്തഹ്ദീബ് 2/385, ശദറാതുദഹബ് 2/149, ഇബ്നു ഹിദായതുല്ലയുടെ ത്വബഖാതുശ്ശാഫിഇയ്യ പേജ്: 28 എന്നിവ കാണുക) ഇബ്നു അബ്ദിൽ ബർറ് ഉദ്ധരിക്കുന്നു: അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: ശാഫിഈ പറയുന്നത് ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്: നാമവും നാമകരണം ചെയ്യപ്പെട്ടതും വേറെയാണെന്നോ ഒരു വസ്തു മറ്റൊന്നാണെന്നോ വല്ലവനും പറയുന്നത് കേട്ടാൽ അയാൾ മതനിർമ്മതവാദിയാണെന്ന് നീ സാക്ഷ്യം വഹിച്ചുകൊളളുക.
(ഇൻതിഖാഅ് പേജ്:79, മജ്മൂഉൽഫതാവാ 6/187)

5) ശാഫിഈ തന്റെ ‘അർരിസാല’ എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ (പേജ്:7, 8ൽ) പറയുന്നു: ‘‘അല്ലാഹുവിന്നാണ് സർവ്വസ്തുതിയും.....അവൻ സ്വന്തത്തെ വിശേഷിപ്പിച്ചപേലെതന്നെയുളളവനാണ്. അവന്റെ സൃഷ്ടികൾ അവനെ വിശേഷിപ്പിക്കുന്നതിനെല്ലാം ഉപരിയായുളളവനുമാണ്.’’

6) ദഹബി തന്റെ ‘സിയറുഅഅ്ലാമ്’ എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ(20/341)ൽ ശാഫിഈ പറഞ്ഞതായി ഉദ്ധരിക്കുന്നു: ‘‘ഖുർആൻ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുളളതും സുന്നത്തിൽ ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുളളതുമായ ഈ വിശേഷണങ്ങളെയെല്ലാം നാം സ്ഥാപിക്കുന്നു. അവനോട് ഉപമിക്കുന്നതിനെ നാം നിഷേധിക്കുന്നു. അവൻ തന്നെ സ്വന്തത്തിന് അത് നിഷേധിച്ചിട്ടുളളതാണ്.’’ അല്ലാഹു പറയുന്നു:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ۖ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ [الشورى:11]

''അവനു തുല്ല്യമായി യാതൊന്നുമില്ല. അവൻ എല്ലാം കേൾക്കുന്നവനും എല്ലാം കാണുന്നവനുമാണ്'' (ശൂറാ:11)

7) റബീഅ ഇബ്നു സുലൈമാൻ പറഞ്ഞതായി ഇബ്നുഅബ്ദിൽ ബർറ് ഉദ്ധരിക്കുന്നു: അല്ലാഹു പറയുന്നു:

كَلَّآ إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ [المطففين:15]

''അല്ല; തീർച്ചയായും അവർ അന്നേദിവസം അവരുടെ രക്ഷിതാവിൽ നിന്ന് മറക്കപ്പെടുന്നവരാകുന്നു.'' (മുത്വഫ്ഫിഫീൻ-15)

പ്രസ്തുത വചനത്തെ സംബന്ധിച്ച് ഇമാം ശാഫിഈ പറയുന്നത് ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്:

മറക്കപ്പെടാത്ത ഒരു വിഭാഗം ആളുകളുമുണ്ടെന്നാണ് ഈ വചനത്തിലൂടെ അല്ലാഹു നമ്മെ അറിയിക്കുന്നത്. അവർ അവനിലേക്ക് നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കും അവനെ കാണുന്നതിൽ അവർക്ക് യാതൊരു തടസ്സവുമുണ്ടാകുന്നതല്ല. (ഇൻതിഖാഅ് പേജ്:79)

8) റുബീഅ ഇബ്നു സുലൈമാൻ തന്നെ പറഞ്ഞതായി ലാലകായി ഉദ്ധരിക്കുന്നു: ഞാൻ മുബഹമ്മദ്ബ്നു ഇദ്‌രീസുശ്ശാഫിയുടെ അടുത്ത് സന്നിഹിതനായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് അപ്പോൾ ഈജിപ്തിൽനിന്നും ഒരു തുണ്ടെഴുത്ത് വന്നു അതിൽ ഇങ്ങനെ ഉ ായിരുന്നു:

كَلَّآ إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ [المطففين:15]

അല്ല; തീർച്ചയായും അവർ അന്നേദിവസം അവരുടെ രക്ഷിതാവിൽ നിന്ന് മറക്കപ്പെടുന്നവരാകുന്നു. (മുത്വഫ്ഫിഫീൻ-15)

എന്ന വചനത്തെക്കുറിച്ച് താങ്കൾ എന്ത് പറയുന്നു: ശാഫിഈ പറഞ്ഞു: കോപം കാരണമായിട്ടാണ് ഈ വിഭാഗം മറക്കപ്പെട്ടത് എന്നത് തെളിയിക്കുന്നത് സംതൃപ്തിയിൽ അവർക്കവനെ കാണാമെന്നാണ്.

റബീഅ പറയുന്നു:

ഞാൻ പറഞ്ഞു: ഓ അബൂ അബ്ദില്ലാ ഇതാണോ നിങ്ങൾ പറയുന്നത്.

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: അതെ ഇതാണ് എനിക്ക് അല്ലാഹുവിലേക്കുള്ള മതം.
(ശറഹ് ഉസ്വൂലു ഇഅ്തിഖാദി അഹ്ലുസുന്നത്തിവൽജമാഅ:2/506)

9) ഇബ്നു അബ്ദിൽ ബർറ്, ജാറൂദിയിൽനിന്നും ഉദ്ധരിക്കുന്നു.

(മൂസാബിൻ അബിൽ ജാറൂദിയെ ആയിരിക്കാം ഇവിടെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. ഇദ്ദേഹത്തെ കുറിച്ച് നവവി പറയുന്നു. ശാഫിഈയിൽ നിന്നും പഠിക്കുകയും ഉദ്ധരിക്കുകയും ചെയ്ത ശിഷ്യഗണങ്ങളിലൊരാളാണയാൾ. ഇബ്നു ഹിബതുല്ലാപറയുന്നു: അദ്ദേഹം മക്കയിൽ ശാഫിഈ മദ്ഹബനുസരിച്ച് മതവിധി നൽകിയിരുന്നു. മരണതീയ്യതി അറിയില്ല. (തഹ്ദീബുൽ അസ്മാഇവല്ലുഗാത്: 2/120) ഇബ്നു ഹിദായത്തുല്ലായുടെ ത്വബഖാത്തു ശാഫിഈ പേജ്:29)

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: ഇബ്റാഹീം ഇബ്നു ഇസ്മാഈൽ ഇബ്നു അലിയ (ഈ മനുഷ്യനെ

കുറിച്ച് ദഹബി പറയുന്നു: ഇയാൾ നശിച്ചവനായ ജഹ്മിയ്യക്കാരനാണ്. വാദപ്രതിവാദങ്ങൾ നടത്തിയിരുന്നു. ഖുർആൻ സൃഷ്ടിയാണെന്ന് വാദിച്ചിരുന്നു ഹിജ്റ: 218ൽ മൃതിയടഞ്ഞു (മീസാനുൽ ഇഅ്തിദാൽ1/20, ലിസാനുൽ മീസാൻ 1/34, 35) എന്ന വ്യക്തിയെ കുറിച്ച് ശാഫിഈയുടെ മുമ്പിൽ പരാമർശിക്കുകയുണ്ടായി. അപ്പോൾ ശാഫിഈ പറഞ്ഞു: ഞാൻ അയാളോട് എല്ലാ വിഷയത്തിലും എതിരാണ്.

"لا إله الا الله" എന്ന വചനത്തിൽ പോലും അയാൾ പറയുന്നത് പോലെയല്ല ഞാൻ പറയുന്നത്. ഞാൻ പറയുന്നത് : മൂസാ(അ)യോട് മറക്ക് പിന്നിൽ നിന്ന് നേരിട്ട് സംസാരിച്ചവനായ അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറ്റൊരാരാധ്യനുമില്ലെന്നാണ്. അവൻ പറയുന്നത് മറക്കു പിന്നിൽനിന്ന് മൂസായെ കേൾപ്പിച്ച വചനത്തെ സൃഷ്ടിച്ച അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറ്റൊരാരാധ്യനുമില്ലാ എന്നാണ്.

(ഇൻതിഖാഅ്: പേജ്:79, ബൈഹഖിയുടെ ശാഫിഈയുടെ മഹത്വങ്ങൾ എന്നതിൽ നിന്ന് ഹാഫിളും ഈ സംഭവം ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ലിസാനുൽ മീസാൻ 1/35 കാണുക)

10) ശാഫിഈ പറഞ്ഞതായി റബീഅ ഇബ്നു സുലൈമാനിൽ നിന്നും ലാലകായി ഉദ്ധരിക്കുന്നു: വിശുദ്ധഖുർആൻ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതാണെന്ന് പറയുന്നവൻ തീർച്ചയായും അവിശ്വാസിയാണ്.
(ശറഹു ഉസ്വൂലി ഇഅ്തിഖാദി അഹ്ലിസുന്നത്തിവൽജമാഅ: 1/252)

11) അബൂമുഹമ്മദിൽ സുബൈരി പറഞ്ഞതായി ബൈഹഖി ഉദ്ധരിക്കുന്നു: ഒരു മനുഷ്യൻ ശാഫിഈയോട് പറഞ്ഞു: ഖുർആനിനെ കുറിച്ച് എനിക്കു വിവരിച്ചു തരൂ, അത് സൃഷ്ടാവാണോ? ശാഫിഈ പറഞ്ഞു: അല്ലാഹുവേ, ഒരിക്കലുമല്ല.

അദ്ദേഹം തുടർന്നു: എങ്കിൽ പിന്നെ അത് സൃഷ്ടിയല്ലേ? ശാഫിഈ പറഞ്ഞു: അല്ലാഹുവേ, അല്ല.

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: അപ്പോൾ സൃഷ്ടിയല്ലെന്നാണോ?

ശാഫിഈ പറഞ്ഞു: അല്ലാഹുവേ, അതെ.

അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: അത് സൃഷ്ടിയല്ലാ എന്നുള്ളതിന് എന്താണ് തെളിവ്? അപ്പോൾ ശാഫിഈ തലയുയർത്തികൊണ്ട് ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചു: ഖുർആൻ അല്ലാഹുവിന്റെ വചനമാണെന്ന് നീ അംഗീകരിക്കുന്നുണ്ടോ? അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: അതെ. ശാഫിഈ പറഞ്ഞു: ഈ വാക്കിലൂടെ നീ പരാജയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മഹാനായ അല്ലാഹു പറഞ്ഞു:

وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ [التوبة:6]

ബഹുദൈവവിശ്വാസികളിൽ വല്ലവനും നിന്റെയടുക്കൽ അഭയം തേടിവന്നാൽ അല്ലാഹുവിന്റെ വചനം അവന് കേട്ട് ഗ്രഹിക്കാൻ വേണ്ടി അവന് അഭയം നൽകുക (തൗബ:6).

وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا [النساء:164]

മൂസായോട് അല്ലാഹു നേരിട്ട് സംസാരിക്കുകയുണ്ടായി (നിസാഅ്: 164)

ശാഫിഈ പറഞ്ഞു: അല്ലാഹു ഉണ്ടായിരുന്നതാണെന്നും അവന്റെ വചനവും ഉണ്ടായിരു

ന്നതാണെന്നും നീ അംഗീകരിക്കുന്നുണ്ടോ, അതല്ല അല്ലാഹു ഉണ്ടായിരുന്നു അവന്റെ വചനം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല എന്നാണോ?

അപ്പോൾ ആ മനുഷ്യൻ പറഞ്ഞു: അങ്ങനെയല്ല, അല്ലാഹു ഉണ്ടായിരുന്നു. അവന്റെ വചനവും ഉണ്ടായിരുന്നു. അപ്പോൾ ശാഫിഈ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: അല്ലയോ കൂഫക്കാരേ, നിങ്ങൾ അതിഭയങ്കരമായ വർത്തമാനമാണ് അവതരിപ്പിക്കുന്നത്. എല്ലാറ്റിന്റെയും ആദ്യത്തിൽ അല്ലാഹുവും അവന്റെ വചനവും ഉണ്ടായിരുന്നു എന്ന് നിങ്ങൾ സമ്മതിക്കവെ, വചനം തന്നെയാണ് അല്ലാഹു എന്നോ അല്ലാഹു ഒഴികെയുള്ള താണെന്നോ, അല്ലാഹു അല്ലാത്തതാണെന്നോ, അല്ലാഹുവിന് താഴെയുള്ളതാണെന്നോ നിങ്ങൾക്ക് എവിടെ നിന്നാണ് കിട്ടുന്നത്? ഉടനെ ആ മനുഷ്യൻ മൗനിയായി സ്ഥലം വിട്ടു. (മനാഖിബു ശാഫിഈ:1/407, 408)

12) അബൂത്വാലിബുൽ അശ്ശാരിയുടെ റിപ്പോർട്ടിലൂടെ ഇമാം ശാഫിഈയിലേക്ക് ചേർക്കപ്പെട്ട വിശ്വാസകാര്യങ്ങളുടെ ഭാഗത്തിൽ (ജൂസുഉൽ ഇഅ്തിഖാദിൽ) ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവിക്കുന്നു:

അല്ലാഹുവിന്റെ വിശേഷണങ്ങളെ കുറിച്ചും അവനെ സംബന്ധിച്ച് വിശ്വസിക്കേണ്ടത് എന്തെന്നും അദ്ദേഹത്തോട് ചോദിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ ഇങ്ങനെ മറുപടി പറഞ്ഞു: അല്ലാഹുവിന്റെ ഗ്രന്ഥം കൊണ്ടുവന്നതും അവന്റെ പ്രവാചകൻ(സ്വ)തന്റെ സമുദായത്തിന് തന്നതുമായ നാമങ്ങളും വിശേഷണങ്ങളും അല്ലാഹുവിനുണ്ട്. ഉന്നതനും പ്രതാപിയുമായ അല്ലാഹുവിന്റെ സൃഷ്ടികളിൽ ഒരാൾക്കും തന്നെ, അയാളുടെ പക്കൽ ഖുർആൻ അവതരിച്ചതിലൂടെയും പ്രവാചകന്റെ തിരുമൊഴി നീതിമാനായ റിപ്പോർട്ടറിലൂടെ സ്ഥിരപ്പെട്ട് കിട്ടിയതിലൂടെയും തെളിവ് വ്യക്തമായിരിക്കെ, അതിന് എതിരെ നിലകൊള്ളാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഇനി തെളിവ് സ്ഥിരപ്പെട്ടു കിട്ടിയതിനു ശേഷവും അതിന് എതിരാവുകയാണെങ്കിൽ അപ്പോൾ അയാൾ മഹാനായ അല്ലാഹുവിൽ അവിശ്വസിച്ചവൻ തന്നെയാണ്. എന്നാൽ തെളിവ് അയാൾക്ക് പ്രാമാണികമായി സ്ഥിരപ്പെട്ടുകിട്ടുന്നതിനു മുമ്പ് അജ്ഞതയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഒഴിവ് കഴിവ് നൽകേണ്ടതുമാണ്. കാരണം ഇതുസംബന്ധമായ ജ്ഞാനം ഒരിക്കലും ബുദ്ധികൊണ്ടോ ചിന്തകൊണ്ടോ മനനം ചെയ്തെടുക്കാവുന്നതല്ല. അല്ലാഹു തആലാ വിവരിച്ചുതരുന്ന കാര്യങ്ങൾ ഇതിനു ഉദാഹരണങ്ങളാണ്. അവയിൽ ചിലത് കാണുക: അല്ലാഹു എല്ലാം കേൾക്കുന്നവനാണെന്നും അവന്ന് ഇരു കരങ്ങളുണ്ടെന്നും അവൻ പറയുന്നു:

بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ [المائدة:64]

എന്നാൽ അവന്റെ ഇരു കരങ്ങളും നിവർത്തപ്പെട്ടവയാകുന്നു.(മാഇദ:64)

അവന്ന് വലതുകയ്യുണ്ടെന്നും അവൻ പറയുന്നു:

وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ [الزمر:67]

ആകാശങ്ങൾ അവന്റെ വലതുകയ്യിൽ ചുരുട്ടിപ്പിടിക്കപ്പെട്ടവയുമായിരിക്കും (സുമർ:67)

അവന്ന് മുഖമുണ്ടെന്ന് അവൻ പറയുന്നു:

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ [القصص:88]

അവന്റെ തിരുമുഖം ഒഴികെ എല്ലാ വസ്തുക്കളും നാശമടയുന്നതാണ്.(ഖസ്വസ്:88)

وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ [الرحمن:27]

മഹത്വവും ഉദാരതയുമുള്ള നിന്റെ രക്ഷിതാവിന്റെ മുഖം അവശേഷിക്കുന്നതാണ്. (റഹ്മാൻ:27)

ഉന്നതനും മഹാനുമായ അവന് പാദമുണ്ടെന്ന് പ്രവാചകവചനത്തിലുണ്ട്:

حَتَّى يَضَعَ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ فِيهَا قَدَمَهُ (رواه البخاري ومسلم)

രക്ഷിതാവ് തന്റെ പാദം അതിൽ (നരകതീയ്യിൽ) വെക്കുന്നത് വരെ, (ബുഖാരി 8/594, മുസ്ലിം 4/2187)

തന്റെ ദാസനോട് അല്ലാഹു ചിരിക്കുന്നു. അല്ലാഹുവിന്റെ മാർഗത്തിൽ വധിക്കപ്പെട്ടയാളെ കുറിച്ച് പ്രവാചകൻ(സ്വ)പറയുന്നു:

لَقِيَ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ يَضْحَكُ إِلَيْهِ (رواه البخاري ومسلم)

അയാൾ അല്ലാഹുവിനെ കണ്ടുമുട്ടുമ്പോൾ അയാളോട് ചിരിക്കുന്നതായിരിക്കും. (ബുഖാരി 6/39, മുസ്ലിം 4/2248)

അല്ലാഹു എല്ലാ രാത്രിയും ഏറ്റവും താഴെയുള്ള ആകാശത്തേക്ക് ഇറങ്ങുമെന്ന് പ്രവാചകൻ(സ്വ) പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ദജ്ജാലിനെ കുറിച്ച് പരാമർശിക്കവെ അല്ലാഹു ഒറ്റക്കണ്ണനല്ലെന്ന് നബി(സ്വ) വിശദമാക്കി:

إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ (رواه البخاري ومسلم)

ദജ്ജാൽ ഒറ്റക്കണ്ണനാണ് നിങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവ് ഒറ്റക്കണ്ണനല്ല. .(ബുഖാരി 13/91, മുസ്ലിം 4/2248)

തീർച്ചയായും സത്യവിശ്വാസികൾ മഹാനായ അവരുടെ രക്ഷിതാവിനെ പൂർണ്ണചന്ദ്രനിലാവിൽ ചന്ദ്രനെ ദർശിക്കുന്നതുപോലെ അന്ത്യനാളിൽ അവരുടെ ദൃഷ്ടികൾകൊണ്ട് ദർശിക്കുമെന്ന് നബി(സ്വ) പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അവന് വിരലുണ്ടെന്നും പ്രവാചകൻ(സ്വ) അരുളിയിട്ടുണ്ട്.

مَا مِنْ قَلْبٍ إِلاَّ هُوَ بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ عَزَّ وَجَلَّ (رواه أحمد وابن ماجة والحاكم)

ഏതൊരു ഹൃദയവും ഉന്നതനും പ്രതാപിയുമായ പരമകാരുണ്യകന്റെ വിരലുകളിലെ രണ്ടു വിരലുകൾക്കിടയിലല്ലാതെ ഇല്ല തന്നെ (അഹ്മദ്, ഇബ്നു മാജ, ഹാകിം, ഇബ്നു മന്ദ എന്നിവർ ഉദ്ധരിച്ചത്)

മഹാനും പ്രതാപിയുമായ അല്ലാഹു സ്വന്തത്തെതന്നെ വിശേഷിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതും അവന്റെ തിരുദൂതർ(സ്വ) അവനെ വിശേഷിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതുമായ ഈ ആശയങ്ങളുടെയെല്ലാം

യാദാർത്ഥ്യം ബുദ്ധിക്കോ ചിന്തക്കോ ഗോചരമല്ല. അത് അറിയാത്ത ഒരു വ്യക്തിയെ വ്യക്തമായ രേഖ അയാൾക്ക് വന്നെത്തുന്നത് വരെ അവിശ്വാസിയാക്കാവുന്നതുമല്ല. ഇനി അതുസംബന്ധമായി വല്ല രേഖയും നേരിട്ടു കേട്ടു ബോധ്യപ്പെടുന്ന വിധം വന്നെത്തിയാൽ അതിന്റെ യാദാർത്ഥ്യത്തെ സർവ്വാത്മനാ സ്വീകരിക്കേണ്ടത് ശ്രോതാവിന്റ നിർബന്ധബാധ്യതയാണ്. താൻ അല്ലാഹുവിന്റെ ദൂതനിൽ നിന്നും നേരിട്ട് കാണുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്തപോലെ അതിന് സാക്ഷ്യം വഹിക്കുകയും വേണം. എന്നാൽ, നാം ഈ വിശേഷണങ്ങളെയെല്ലാം സ്ഥിരീകരിക്കുന്നു. അതിനെ സാദൃശ്യപ്പെടുത്തുന്നതിനെ നിഷേധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അല്ലാഹു സ്വയം തന്നെ അതു നിഷേധിച്ചുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ:

لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ [الشورى:11]

അവനു തുല്ല്യമായി യാതൊന്നുമില്ല. അവൻ എല്ലാം കേൾക്കുന്നവനും എല്ലാം കാണുന്നവനുമാണ് (ശൂറാ:11)

(ഇത്രയും ഞാൻ ഉദ്ധരിച്ചത് ഹോളണ്ടിലെ ലേഡൻ യൂണിവേഴ്സിറ്റിയിലെ സെൻട്രൽ ലൈബ്രറിയിൽ സൂക്ഷിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ജുസുഉൽ ഇഅ്തിഖാദിന്റെ ഒർജിനൽ കയ്യെഴുത്ത് പ്രതിയുടെ ഫോട്ടോസ്റ്റാറ്റ് പകർപ്പിൽനിന്നാണ്.)

ഇമാം അഹ്മദ് ഇബ്നുഹമ്പൽ

1) ത്വബഖാതുൽ ഹനാബിലയിൽ ഇങ്ങനെ വന്നിട്ടുണ്ട് ഇമാം അഹ്മദിനോട് തവക്കുലിനെ (ഭരമേൽപ്പിക്കുന്നതിനെ)കുറിച്ച് ചോദിക്കപ്പെട്ടു. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: സൃഷ്ടികളിൽനിന്നും നിരാശപൂണ്ട് മോഹത്തെ ഭജ്ഞിക്കലാണത്. (ത്വബഖാതുൽ ഹനാബില 1/416)

2) ഇമാം അഹ്മദ് പറഞ്ഞതായി 'ഹമ്പലിന്റെ മിഹ്നത്' എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഇങ്ങനെ വന്നിരിക്കുന്നു: അല്ലാഹു തആലാ എന്നെന്നും സംസാരിക്കുന്നവനായി നിലകൊള്ളുന്നു. ഖുർആൻ, അത് ഏത് വിധത്തിലായിരുന്നാലും അല്ലാഹുവിന്റെ വചനമാണ്, അത് സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതല്ല. അല്ലാഹു സ്വന്തത്തെ വിശേഷിപ്പിച്ചതിലധികമായി ഒരു കാര്യവും അവനെ വിശേഷിപ്പിക്കരുത്.
(കിതാബുൽ മിഹ്നാ പേജ്: 68)

3) അബൂബക്കർ അൽമർവസിയിൽ നിന്നും ഇബ്നു അബീയഅ്ലാ ഉദ്ധരിക്കുന്നു: അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: അല്ലാഹുവിന്റെ സ്വിഫാതുകളിലും, അവനെ കാണുന്നതിലും, ഇസ്റാഅ് സംഭവത്തിലും അർഷിന്റെ വിഷയത്തിലും ജഹ്മിയാക്കൾ നിരസിക്കുന്ന ഹദീസുകളെ കുറിച്ച് ഞാൻ അഹ്മദ് ഇബ്നു ഹമ്പലിനോട് ചോദിച്ചു: അദ്ദേഹം അതിനെ സ്വീകാര്യയോഗ്യമാണെന്ന് (സ്വഹീഹാണെന്ന്) വിധിച്ചുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: സമുദായം ഒന്നടങ്കം അവയെ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. ആ ഹദീസുകളെല്ലാം വന്നത്പോലെ തന്നെ (വ്യാഖ്യാനിക്കാതെ) വിടേണ്ടതുമാണ്. (ത്വബഖാതുൽ ഹനാബില 1/56)

4) അഹ്മദ് പറഞ്ഞതായി 'കിതാബുസ്സുന്ന' എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ അബ്ദില്ലാഹിബ്നു അഹ്മദ് ഉദ്ധരിക്കുന്നു: അല്ലാഹു സംസാരിക്കകയില്ലെന്ന് ആരെങ്കിലും വാദിക്കുകയാണെങ്കിൽ അവൻ അവിശ്വാസിയാണ്. നാമാകട്ടെ ഈ ഹദീസുകൾ വന്നപോലെ തന്നെ ഉദ്ധരിക്കുക മാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നത്. (അസ്സുന്ന: പേജ്: 71, ദാറുൽകുതുബുൽ ഇൽമിയ്യ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചത്)

5) ഹമ്പലിൽ നിന്നും ലാലകായിയും ഉദ്ധരിക്കുന്നു: അദ്ദേഹം ഇമാം അഹ്മദിനോട് അല്ലാഹുവിനെ ദർശിക്കുന്നതിനെ കുറിച്ച് ചോദിച്ചുവത്രെ. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: സ്വീകാര്യമായ ഹദീസുകളിലുള്ളതാണത്. നാം അത് വിശ്വസിക്കുകയും അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. കുറ്റമറ്റ പരമ്പരകളിലൂടെ പ്രവാചകൻ(സ്വ)യിൽ നിന്നും ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടതെല്ലാം നാം വിശ്വസിക്കുകയും അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. (ശറഹു ഇഅ്തിഖാദി അഹ്ലിസുന്നത്തിവൽജമാഅ: 2/507)

6) ഇബ്നുൽ ജൗസി തന്റെ മനാഖിബിൽ മുസദ്ദദിനുള്ള ഇമാം അഹ്മദിന്റെ എഴുത്ത് ഉദ്ധരിക്കുന്നുണ്ട്, അതിലും ഇങ്ങനെയുണ്ട്: അല്ലാഹു അവനെ തന്നെ വിശേഷിപ്പിച്ചതെന്തോ അത് നിങ്ങളും അവനെ വിശേഷിപ്പിക്കുവിൻ. അവന്റെ സ്വന്തത്തിന് അവൻ നിഷേധിച്ചതെന്തോ അത് നിങ്ങളും നിഷേധിക്കുവിൻ. (മനാഖിബുൽ ഇമാം അഹ്മദ് പേജ്:221)

7) ഇമാം അഹ്മദിന്റെ'അൽറദ്ദു അലൽജഹ്മിയ്യ' എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ പറയുന്നു: അല്ലാഹു അവന്റെ ഗ്രന്ഥത്തിലൂടെ അവന്റെ സ്വന്തത്തെ വിശേഷിപ്പിച്ചത് വല്ലവനും അവനെ വിശേഷിപ്പിക്കുകയോ അവന്റെ പ്രവാചകനിൽനിന്നും ഉദ്ധരിക്കുകയോ ചെയ്താൽ അവിശ്വാസിയായിത്തീരുകയും മുശബ്ബിഹീങ്ങളിൽ (അല്ലാഹുവിനെ സൃഷ്ടികളോട് ഉപമിക്കുന്നവർ) പെട്ടുപോവുകയും ചെയ്യുമെന്നാണ് ജഹ്മ്ബ്നു

സ്വഫ്‌വാൻ വാദിക്കുന്നത്.
(അൽറദ്ദു അലൽജഹ്മിയ്യ, പേജ്:104)

8) ഇബ്നു തീമിയ്യ 'ദർഅ്'എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഇമാം അഹ്മദിന്റ പ്രസ്താവന ഇങ്ങനെ ഉദ്ധരിക്കുന്നു:

അല്ലാഹു സിംഹാസനത്തിന്മേലാണ്. അത് അവൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന വിധത്തിലും ഉദ്ദേശിക്കുന്ന രീതിയിലുമാണ്. ഏതെരാളുടെയും നിർവ്വചനത്തിനും വിശേഷിപ്പിക്കുന്നവന്റെ വിശേഷണത്തിനും അതീതമാണത് അല്ലാഹുവിന്റെ വിശേഷണങ്ങൾ അവനിൽനിന്ന് തന്നെയുള്ളതും അവന് വേണ്ടിയുള്ളതുമാണ്. അവൻ, അവനെ സ്വയം വിശേഷിപ്പിച്ചത് പോലെയാണ്. ദൃഷ്ടികൾ അവനെ കണ്ടെത്തുകയില്ല.
(ദർഉ തആറുളിൽ അഖ്‌ലി വന്നഖ്‌ലി 2/30)

9) ഇബ്നു അബീയഅ്‌ലായും അഹ്മദിൽ നിന്നും അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതായി ഉദ്ധരിക്കുന്നു: വല്ലവനും പരലോകത്ത് അല്ലാഹുവിനെ ദർശിക്കുകയില്ല എന്ന് വാദിക്കുകയാണെങ്കിൽ അവൻ അവിശ്വാസിയും ഖുർആനിനെ നിഷേധിച്ചു തള്ളുന്നവനുമാണ്.
(ത്വബഖാതുൽ ഹനാബില 1/59, 145)

10) അഹ്മദിന്റ പുത്രൻ അബ്ദുള്ള പറഞ്ഞതായി അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നും ഇബ്നു അബീയഅ്‌ലാ വീണ്ടും ഉദ്ധരിക്കുന്നു: അല്ലാഹു മൂസാ(അ)യോട് സംസാരിച്ചപ്പോൾ ശബ്ദം മുഖേന സംസാരിച്ചിട്ടില്ല എന്ന് പറയുന്ന ഒരു വിഭാഗത്തെ കുറിച്ച് ഞാൻ എന്റെ പിതാവിനോട് ചോദിച്ചു: അപ്പോൾ എന്റെ പിതാവ് പറഞ്ഞു: ശബ്ദത്തോടെ അല്ലാഹു സംസാരിച്ചു. ഈ ഹദീസുകളെല്ലാം വന്നത് പോലെ തന്നെ നാം ഉദ്ധരിക്കുകയാണ്. (ത്വബഖാതുൽ ഹനാബില 1/185)

11) അബ്ദൂസ്ബ്നു മാലികിൽ അത്വാർ പറഞ്ഞതായി ലാലകായിയും ഉദ്ധരിക്കുന്നു: അബ്ദുല്ലായുടെ പിതാവ് അഹ്മദുബ്നു ഹമ്പൽ പറയുന്നത് ഞാൻ കേട്ടു: ഖുർആൻ അല്ലാഹുവിന്റെ വചനമാണ്, അത് സൃഷ്ടിയേ അല്ല. അത് സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതല്ല എന്ന് പറയുന്നതിന്ന് നീ ദുർബലനാകരുത്. അല്ലാഹുവിന്റെ സംസാരം അവനിൽനിന്നുമുള്ളതാണ്. അവനിൽനിന്നുമുള്ള യാതൊന്നും സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതല്ല. (ശറഹു ഉസ്വൂലി ഇഅ്തിഖാദി അഹ്‌ലി സുന്നത്തി വൽജമാഅ 1/157)